

Annotation

In the article the necessity of studying of the retrospective as an effective way of the solution of a scientific problem of formation of literary competence of future teachers of Ukrainian language and literature is proved. The author defined and argued the combination of methodological approaches and methodical principles which provide success of carrying out such research concerning to the development of the concept and technology of formation of literary competence as an educational and professional phenomenon in the system of the higher pedagogical education.

Keywords: retrospective of the literary preparation, approaches to studying of the historicogenesis of professional training, the teacher of Ukrainian language and literature.

УДК 371.1.008.4

Гузій Н. В., Шестакова Т. В.

ПЕДАГОГІЧНЕ ДОРАДНИЦТВО В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасні пріоритети інноваційного розвитку української держави зумовлюють посилення уваги суспільства до функціонування освітньо-виховної сфери, пошуку дієвих шляхів підвищення її ефективності шляхом збагачення практики роботи освітніх установ новітніми результатами науково-педагогічних досліджень та передового зарубіжного й вітчизняного досвіду. Це зумовлює подальше розширення та поглиблення функцій професійної діяльності педагогічних працівників, їх осучаснення, зокрема формування готовності до надання консультативних освітніх послуг різним соціальним інститутам та верствам населення як специфічного виду науково-практичної педагогічної діяльності.

Педагогічне консультування за своєю суттю відповідає сучасним тенденціям демократизації освітньо-виховної сфери, реалізації особистісно-орієнтованих педагогічних стратегій і технологій, спрямованих на забезпечення ефективного психолого-педагогічного супроводу особистісного і професійного зростання суб'єктів освітнього процесу, гармонізацію їх взаємодії на основі динамічного привнесення позитивних змін. Актуалізація проблеми розбудови системи педагогічного консультування зумовлена складними модернізаційними процесами в освітній галузі та функціонуванні різних соціальних інституцій (сім'ї, школи, виробництва, громадських організацій і об'єднань та ін.). Це підтверджує і аналіз сучасного столичного ринку праці, який свідчить про значну потребу Київщини (авангарду в реалізації інноваційних освітніх тенденцій в країні) у висококваліфікованих фахівцях в галузі педагогічного консалтингу. Отже, сучасна соціально-педагогічна ситуація в країні вимагає створення своєрідної педагогічної консультативної "індустрії" на зразок нині існуючої в фінансовій, юридичній, політичній, аграрній сферах. До основних видів сучасних консультативних педагогічних послуг слід віднести консультування дитини у ситуаціях дидактичних ускладнень, а також розвитку її творчих обдарувань, успішної інтеграції в соціум; консультування сім'ї у проблемах навчання, виховання та розвитку дитини; консультування педагогічних працівників у питаннях створення і реалізації освітніх інновацій, моніторингу якості освіти, підготовки методичного забезпечення, атестації та підвищення кваліфікації, аналізу і впровадження передового педагогічного досвіду; консультування управлінського персоналу закладів освіти різних освітньо-кваліфікаційних рівнів стосовно формування корпоративної культури педагогічного колективу, маркетингової діяльності та аудиту, зв'язків з громадськістю тощо.

Консультування (від лат. *consultare* – радитись, піклуватись) передбачає надання спеціально підготовленим фахівцем кваліфікованої поради, допомоги, роз'яснення, послуги, інформаційної підтримки та ін. людині у вирішенні низки проблем, що в українському культурному просторі найбільше співвідноситься з терміном "дорадництво".

Традиційно функції педагогічного дорадництва належали до обов'язків адміністрації освітніх установ, інспекторських структур, методичних служб, а також здійснювались найбільш кваліфікованими вчителями-наставниками. На сучасному ж етапі розвитку освіти категорії виконавців цього особливого виду професійно-педагогічної діяльності значно розширюються, його здійснюють такі методичні працівники як модератори, супервізори, тьютори, коучі, гувернери, репетитори, куратори, наставники, педагоги-консультанти та ін. До числа їх професійних дорадчих функцій належить надання різноманітних за змістом та технологіями консультативних педагогічних послуг – програмно-цільових, інструктивно-методичних, експертних, інформаційних, проектних діагностичних, коригувальних, адаптаційних, просвітницьких, профілактичних, організаційних тощо. Чинний же класифікатор професій децю обмежує номенклатуру таких педагогічних працівників, передбачаючи лише посаду методиста, яка поширюється на керівників і працівників районних (міських) методичних служб, кабінетів, центрів; методистів з дошкільної, початкової освіти, з виховної та позашкільної роботи, з предметів гуманітарного, фізико-математичного, природничого, художньо-естетичного циклів, інформатики, професійно-технічної освіти, медіа-освіти та ін.; методистів ВНЗ I-II, III-IV рівнів акредитації, закладів післядипломної педагогічної освіти; методистів професійно-технічних навчальних закладів та психолого-педагогічних служб системи освіти та ін.

Згідно існуючих кваліфікаційних вимог зазначені посади мають право обіймати фахівці з базовою вищою педагогічною освітою, які здобули кваліфікацію вчителя, викладача (за предметною галуззю), вихователя, практичного психолога, соціального педагога тощо. Проте така педагогічна кваліфікація не передбачає безпосередню підготовку до виконання різноманітних дорадчих функцій, працівники методичних структур не набувають спеціальної консультативно-педагогічної кваліфікації, внаслідок чого опанування відповідними посадовими обов'язками набуває емпіричного характеру, тобто практично здійснюється "на робочому місці", що не може не призводити до зниження якості їх виконання.

Часткове вирішення означеної проблеми бере на себе існуюча система періодичного підвищення кваліфікації цієї категорії педагогічних працівників у закладах післядипломної педагогічної освіти. Так, педагогічні працівники методичних служб, педагогічні консультанти психолого-медико-педагогічних освітніх центрів та інших консалтингових структур Київської області мають змогу підвищити кваліфікацію у Київському обласному інституті післядипломної освіти педагогічних кадрів (м. Біла Церква). Професійним зростанням методистів та педагогів-консультантів столиці опікується Інститут післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, де регулярно проводяться тематичні семінари для методистів РНМЦ різного профілю, організовуються курси підвищення кваліфікації та надається консультативна педагогічна допомога методистам-кореспондентам. У Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти Університету менеджменту освіти НАПН України – провідній освітній установі цього профілю – за очно-дистанційною формою навчання (210 год.) щороку відбувається підвищення кваліфікації понад 1,5 тис. працівників методичних служб усіх регіонів України і чисельність контингенту таких слухачів постійно зростає. До того ж з 2010 року тут започатковано підвищення кваліфікації спеціалістів обласних інститутів ППО з дистанційного навчання (ДН), зокрема методистів-тьюторів (кураторів ДН), педагогів-викладачів ДН (тьютор) та ін.

Набутий позитивний досвід роботи інституцій підвищення кваліфікації педагогічних працівників консультативно-методичного профілю, зокрема напрацювання щодо розробки їх освітньо-кваліфікаційних характеристик та програм, потребують всебічної наукової рефлексії та подальшого конструктивного використання для започаткування спеціальної базової професійної підготовки цієї категорії фахівців в Україні. Її відсутність дається взнаки – надання високопрофесійних консультативних послуг в освітній сфері та методичної допомоги неправомірно підмінюється здебільшого формальним інспектуванням, що входить у протиріччя із сучасними гуманістичними пріоритетами розвитку освітньої сфери.

Розбудова системи педагогічного дорадництва в Україні має спиратися на багатий зарубіжний досвід з підготовки освітніх консультантів, коучів та ін., що здійснюється майже в кожному вищому педагогічному закладі провідних країн Європи та Америки. Аналогічні тенденції набирають обертів і в освітньому просторі ближнього зарубіжжя. Так, в Росії одним з пріоритетних завдань розвитку освіти на 2011–2015 рр. визначено підготовку консультантів з питань розвитку системи освіти. Показово, що у вітчизняній системі вищої освіти з 2007 р. започатковано підготовку дорадників для сільськогосподарського сектору економіки, що забезпечують інститути перепідготовки та дорадництва більшості аграрних ВНЗ України.

Із поширенням мережі освітніх консалтингових служб різних форм власності і фінансування, попит на які неукліпно зростає, підготовка педагогічних дорадників набуває все більшої актуальності та частково здійснюється в межах неформальної освіти. Так, у 2010 році за програмою "Європейська освіта" в Україні був започаткований проект "Школа освітніх консультантів" для системної підготовки спеціалістів (близько 300 осіб на рік), здатних надавати кваліфіковані консультації щодо вибору першої вищої освіти, подальшої професійної освіти згідно концепції Європейської Комісії Lifelong Learning Programme (освіта протягом життя), Бізнес-освіти (BA, MBA), післядипломної освіти, нострифікації і взаємного визнання освітніх рівнів і кваліфікацій в сучасній світовій системі вищої освіти та ін.

Таким чином, розв'язання існуючих протиріч між нагальною потребою у підготовці кваліфікованих педагогічних дорадників та її практичною відсутністю актуалізує проблему започаткування у ВНЗ IV рівня акредитації магістерської програми підготовки специфічних категорій фахівців за напрямом "педагогічне дорадництво" на основі базової або повної педагогічної освіти за переліком галузей знань, напрямів підготовки і спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація вчителя або викладача. Це сприяло б успішному й кваліфікованому виконанню методистами районних/міських методичних кабінетів/центрів, ВЗО та ПТО, дорадниками з питань освіти, освітніми консультантами, методистами-тьюторами, кураторами, модераторами, супервізорами та ін. їх професійних консультативних функцій та обов'язків і відповідало б сучасним новітнім тенденціям розвитку неформальної, вільної освіти, зміцненню в Україні фундаментальних засад створення єдиного Європейського освітнього простору. До того ж отриманий диплом магістра за означеною спеціальністю забезпечив би професійну мобільність випускників, розширивши їх професійні перспективи та уможлививши успішне виконання різноманітних педагогічних дорадчих функцій на усіх етапах кар'єрного зростання аж до керівних посад у методичних службах різного рівня.

Аннотація

Стаття посвячена проблемі розвитку педагогічного консультування як специфічного виду науково-практичної педагогічної діяльності, що потребує відповідуючої професійної підготовки.

Annotation

The article is devoted to the development of the pedagogical consulting as a specific type of scientific and practical pedagogical activity, which require appropriate professional training.

УДК 378.4.014.25 (498:4)

Мариуц І. О.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ У ВИЩІЙ ОСВІТІ РУМУНІЇ

Нині досить активно обговорюються концептуальні засади й методичні аспекти впровадження Національної рамки кваліфікацій (НРК) вітчизняною академічною спільнотою, зокрема В. Луговим, С. Сисоевою, Ж. Талановою та іншими, оскільки однією з основних цілей реформування вищої освіти, як в країнах ЄС, так і в Україні, є уніфікація європейської освіти і удосконалення процесу визнання кваліфікацій шляхом поступового зближення загальних рамок кваліфікацій.

У міжнародному співтоваристві рамка кваліфікацій розуміється як системний і структурований за рівнями опис визнаних кваліфікацій. Щодо Національної рамки кваліфікацій, то саме її визначають інструментом інтеграції сфери праці та сфери освіти, яка являє собою опис кваліфікаційних рівнів, що визнаються на загальнодержавному рівні. Як стверджує В. Луговий, основною метою впровадження Національної рамки кваліфікацій є забезпечення якості, доступності, прозорості національних кваліфікацій, розширення взаємозв'язків і визнання кваліфікацій на національному та міжнародному рівнях [1].

Оскільки Румунія успішно впоралася із таким завданням, що визнано на Європейському рівні, то на нашу думку доцільним було б запозичити цей досвід з метою використання його в Україні.

Насамперед слід розглянути основні *етапи* розбудови румунської НРК, до яких відносимо:

- інституційне будівництво;
- формування концепції та методології;
- розроблення та впровадження інструментарію;
- стабільність національної системи кваліфікацій.

Одним з найважливіших є етап інституційного будівництва, оскільки саме він безпосередньо забезпечує функціональну складову усього процесу. У межах загальної рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (FQ-EHEA) Румунія, поряд з іншими європейськими країнами, взяла на себе зобов'язання розвивати свої Національні рамки кваліфікацій. Завдання було складним, оскільки цей новий національний інструмент повинен був відображати зміну парадигми від традиційних підходів опису кваліфікацій до конкретизації кількості кредитів, результатів навчання і співвідношення спеціальностей, профілів, кваліфікацій.

З метою успішної реалізації завдання, яке стало стратегічним для вищої школи, а саме - формування Національної рамки кваліфікацій, першочергово були створені відповідні органи управління (див. табл. 1).

Таблиця 1

Етапи становлення органів національного управління кваліфікацій в Румунії

1999	Національна рада з кваліфікацій та професійної підготовки дорослих (CNCFPFA)
2001	Національне агентство партнерства університетів з економічним та соціальним середовищем (APART)
2005	Національне агентство з кваліфікацій у галузі вищої освіти та партнерства з економічним і соціальним середовищем (ACPART)
2010	Виконавчий орган Національної ради кваліфікацій і професійної підготовки дорослих (UE CNCFPFA)
2011	Національне управління кваліфікацій (ANC)

Одночасно із прийняттям нового Закону “Про національну освіту” № 1/2011 згідно статей 340, 341, 342 створено Національне управління кваліфікацій (ANC) як громадську юридичну особу та спеціалізований орган, що координується МОН Румунії. Відтак, ANC виступає Національним координаційним центром для Румунії із Європейською рамкою кваліфікацій (EQF), який вповноважений налагодити співпрацю з Генеральним директором з освіти Європейської комісії, так само, як і з Радою Європи для впровадження Загальної рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти [3].

До основних функціональних завдань ANC належала розробка Національної рамки кваліфікацій у відповідності з Європейською рамкою кваліфікацій для безперервного навчання та управління Національним Реєстром кваліфікацій; моніторинг, оцінювання та контроль за реалізацією Національної рамки кваліфікацій в установах системи вищої освіти; моніторинг, оцінювання та контроль системи безперервного професійного навчання.